

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เสียงใหม่นิวส์	16 พ.ค. 2556	22	8075	5

รอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๔

“กาดทุ่งเกวียน” จิตวิญญาณที่หายไป

“กาดทุ่งเกวียน แหล่งรวมอาหารป้ามาบยัดที่มืออยู่แห่งเดียว ยังคงดำรงไว้ซึ่งเจตนาในการจำหน่ายอาหารที่มาจากป่าเอาไว้ได้ แสดงให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน แม้ว่ากาดทุ่งเกวียนจะสวนกับกระแสแห่งการอนุรักษ์ แต่หลายคนยังคงเข้ามาหาซื้อของป่าจากที่มืออยู่เสมอ ด้วยที่ว่าตลาดแห่งนี้ (อาจจะยัง) เป็นตลาดเดียวที่ยังมีการจำหน่ายของป่าอยู่”

มีคำพูดของคนโบราณล้านนาศมายก่อนอยู่บพหนึ่งที่ว่า “ไปทางบกได้โอตก็กลับ ไปทางน้ำได้จ้ำก็แกง” ซึ่งหมายความว่า ในชุมชนสมัยก่อนมีความอุดมสมบูรณ์ของอาหารมากมาย ไม่ว่าจะไปทางไหนก็มีกินไม่ต้องกลัวอดอยาก อย่างเช่นเมื่อเดินทางไปทางบกก็มักจะได้อินอาหารประเภทลาบ ถ้าไปทางน้ำก็มักจะได้อาหารประเภทแกง บางทีคนล้านนาก็มีคำพูดเกี่ยวกับอาหารอีกว่า “ข้าวอยู่บ้านเหนือ เกลืออยู่บ้านใต้ ตะใคร้อยู่บ้านที่ บ้านน้อง” แสดงให้เห็นว่า คนสมัยก่อนมีการพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องอาหารการกิน

การเสาะแสวงหาของกินของคนสมัยก่อนจะมักนิยมเข้าไปหาในป่า วิธีการแสวงหาของกินพื้นเมืองของคนเมืองถือว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ชาวบ้านได้มีการสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ พวกเขาเหล่านี้ถือว่าป่าเป็นแหล่งอาหารขนาดใหญ่ที่รวบรวมบรรดาอาหาร

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	16 พ.ค. 2556	22	8075	5

มากมายหลายชนิดทั้งสัตว์ป่า พืชผักต่างๆ รวมไปถึงผลหมากรากไม้ เมื่อชาวบ้านพากันเข้าไปหาของป่าก็มักจะได้พืชผักต่าง ๆ ดิบมือออกมาทำเป็นอาหารได้ด้วย จนเมื่อปัจจุบันป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายมากเกินไป สรรพสิ่งที่เคยใช้ป่าเป็นผืนดินในการดำรงชีวิตกลับลดน้อยลง ป่าจากที่เคยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยนานาอาหารกลับไม่เหลือสิ่งต่างๆ เหล่านั้นไว้อีกเลย

คนในชนบทสมัยก่อนมักจะนิยมเข้าป่าไปหาของกิน เช่น หน้าแล้งจะมีอาหารสารพัดมีแมงมัน ไช้ผดแดง รวมไปถึงด้วงหน่อไม้หรือที่รู้จักกันว่า รดด่วน ยิ่งถ้าในฤดูฝนก็จะมีอาหารอุดมสมบูรณ์มากมาย เช่น หน่อไม้ ผักหวานป่า กบ เขียด แล่น รวมถึงสัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ และที่สำคัญในป่าหน้าฝนยังมีอาหารชนิดหนึ่งที่เมื่อเวลานำมาปรุงอาหารแล้วเชื่อหลายคนคงชื่นชอบเป็นอย่างมาก นั่นก็คือ เห็ดถอบ ซึ่งถือว่าเป็นอาหารยอดนิยมที่ค่อนข้างหายากและมีราคาแพง

แม้ว่าการแสวงหาของกินของคนเมืองจะดำเนินต่อไปตามวิถีชีวิตที่พวกเขาได้เคยกระทำผนวกกับป่าถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก แต่ดูเหมือนว่าของป่าเหล่านี้ยังคงมีให้พบเห็นอยู่เรื่อยๆ โดยเฉพาะที่ภาคทุ่งเถรียน ป่าชุมชนเปออร์มาร์เกิดชุมชนที่รวบรวมเอาของป่านานาชนิดมาจำหน่าย เมื่อเวลาใครผ่านไปตามถนนสายเชียงใหม่ - ลำปาง ช่วงระหว่างกิโลเมตรที่ 50 - 60 ทางด้านซ้ายมือเมื่อเวลาลงดอยขุนตาลมาจะสังเกตเห็นว่ามีรถราจอดอยู่ริมข้างทางเป็นจำนวนมาก เมื่อลองแวะเข้าไปดูจะพบกับของป่าหลากหลายชนิดทั้งที่หายากและแปลกพิศดารไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อนก็สามารถพบได้

ที่นี่ เมื่อแรกก้าวเข้าไปยังภาคทุ่งเถรียนจะพบเห็นบรรดาพ่อค้าแม่ค้าทั้งหลายตะโกนก้องว่าต้องการของป่าหรือเปล่า แม้ค้าบางคนมีการนำของป่าหายากทั้งที่ผิดกฎหมายมาแอบขายให้แก่คนซื้อ เช่น งูสิง ซึ่งถือเป็นสัตว์ที่หายากและมีราคาแพงก็มีการแอบนำการจำหน่ายที่นี่เช่นกัน นอกจากนั้นยังนำหมูป่ามาจำหน่ายด้วย โดยจะทำการชำแหละเรียบร้อยแล้ว สำหรับสนราคาก็ไม่ต่างไปจากเนื้อหมูที่ขายตามท้องตลาดมากนัก ในบริเวณภาคทุ่งเถรียนยังมีการจำหน่ายอาหารป่าที่ปรุงสำเร็จแล้ว เช่น กบ เขียด นกที่ย่างไฟแล้วและยังมีจำพวกแมลงชนิดต่างๆ ที่ทอดเสร็จเรียบร้อยแล้ว รวมไปถึงผักชนิดต่างๆ ที่เก็บมาจากป่า เช่น ผักหวาน เห็ดและกล้วยไม้ป่าที่หายาก

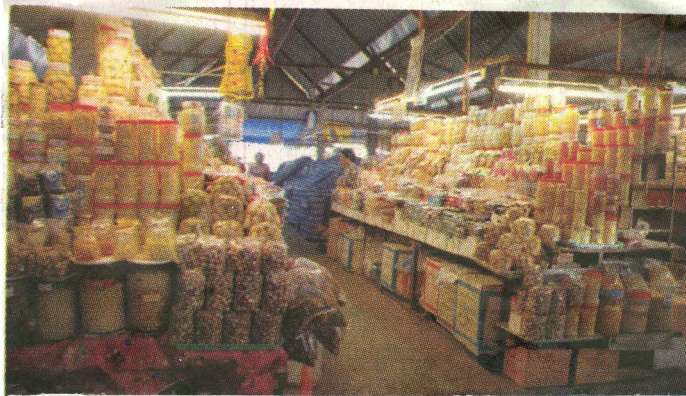
ภาคทุ่งเถรียน แหล่งรวมอาหารป่านานาชนิดที่มีอยู่แห่งเดียว ยังคงดำรงไว้ซึ่งเจตนาในการจำหน่ายอาหารที่มาจากป่าเอาไว้ได้ แสดงให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน แม้ว่าภาคทุ่งเถรียนจะสวนกับกระแสแห่งการ

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 16 พ.ค. 2556	ปีที่ 22	ฉบับที่ 8075	หน้า 5
------------------------------------	------------------------	-------------	-----------------	-----------

อนุรักษ์ แต่หลายคนยังคงเข้ามาหาซื้อของป่าจากที่นี้อยู่เสมอ ด้วยที่ว่าตลาดแห่งนี้ (อาจจะยัง) เป็นตลาดเดียวที่ยังมีการจำหน่ายของป่าอยู่

ปัจจุบันเมื่อความเจริญก้าวเข้ามาแทนที่ กาดทุ่งเกวียน จากที่เคยเห็นในอดีตเมื่อ 10 - 20 ปี ที่มุงด้วยหลังคาใบตองสร้างขึ้นแบบง่าย ๆ พ่อค้าแม่ค้านำเอาเฉพาะของป่าที่หาได้มาวางขายชนิดที่เลื่อยยังไม่ทันแห้ง และเป็นที่ยึดมั่นในหมู่บ้านว่าที่กาดแห่งนี้จะขายเฉพาะของป่าเท่านั้น

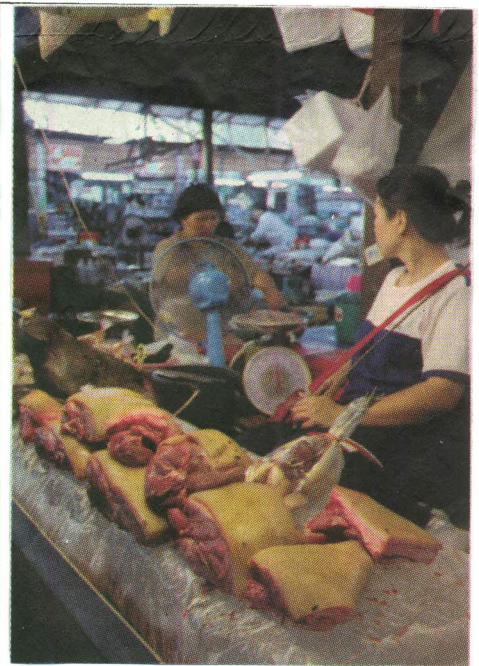
คล้ายหลังให้ไม้ก็ปี กาดทุ่งเกวียนได้เปลี่ยนรูปโฉมจากเพิงไม้หลังคามุงใบตองมาเป็นอาคารพาณิชย์ที่สร้างความทันสมัย มีการแบ่งสรรเป็นล็อกๆ บรรดาพ่อค้าแม่ค้านำของกินของใช้ ของที่ระลึกจากที่ต่างๆ มาวางขายของบางอย่างนำมาไกลจากจังหวัดสุโขทัย เชียงใหม่ ลำพูน รวมถึงของที่ระลึกจากจังหวัดลำปางเอง ส่วนด้านหลังก็ยังมีการขายของป่ากันอยู่ แต่เท่าที่ได้ลงไปสัมผัสดู ของป่าหายากแทบจะไม่มีให้เห็น ส่วนใหญ่จะเป็นจำพวกแมลงทอด น้ำพริกหนุ่ม ใส่อ้ว ข้าวเหนียวและหมูขี้หยัสนี้ว่าทั้งหมดนี้เพื่อเป็นการเอาใจนักท่องเที่ยวที่มาแบบรถบัส แต่หารู้ไม่ว่าคุณค่าและวิญญานของกาดทุ่งเกวียน ในความทรงจำของคนรุ่นก่อนๆ ได้สูญหายไปอย่างสิ้นเชิง

คุณค่าของกาดทุ่งเกวียน ไม่ได้อยู่ที่ตัวอาคารมูลค่านับหลายสิบล้านบาท ทว่าอยู่ที่วิถีชีวิตของการแสวงหาของป่าหายาก บางคนอาจจะกระแฉะสวมวิญญานของนักอนุรักษ์ขึ้นมาเรียกร้องโยยวายโยยหาแต่อดีต แต่ถ้าลองเปิดใจให้กว้างมองย้อนถึงวิถีชีวิตของคนสมัยก่อนที่เข้าป่าไปหาอาหารวิถีชีวิตแบบนี้มิใช่หรือที่ดึงดูดให้คนเมืองกรุงพากันแห่เดินทางมาเยือนถิ่นเมืองเหนือกันอย่างไม่ขาดสาย ถ้าลองคิดต่อไปอีกว่าเมื่อกาดทุ่งเกวียนกลายเป็นแหล่งสรรพสินค้าที่หาซื้อของกินของฝาก แต่อย่าลืมนะว่าของกินของฝากแบบนี้มีวางจำหน่ายอยู่แทบทุกจังหวัด ไม่จำเป็นต้องขับรถมาซื้อถึงลำปางก็ได้

ผมเองไม่ได้มีเจตนาที่จะต่อว่าอาคารพาณิชย์ที่ผุดขึ้นมาแทนคุณค่าของเพิงไม้ราคาหลังละไม่กี่บาท และไม่ได้ต้องการที่จะสนับสนุนให้มีการล่าสัตว์ป่า ทว่าด้วยสำนึกในวิถีชีวิตและวิญญานของคนล้านนา การพึ่งพาอาศัยการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยไม่คำนึงถึงตัวเงินต่างหาก ที่อยากให้สิ่งเหล่านี้ดำรงคงอยู่ในท่ามกลางกระแสการแข่งขันของสังคมเมือง ที่นับว่า จะยังเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	16 พ.ค. 2556	22	8075	5

บรรพชนคนล้านนาในสมัยก่อนได้พร่ำสอนให้ลูกหลานเรียนรู้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างเรียบง่ายพึงพากับธรรมชาติและป่าเขา แม้ว่าบางสิ่งอาจต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มาเกือบตลอดทั้งชีวิตสืบทอดมาหลายชั่วอายุคน บางครั้งต้องอาศัยการสังเกตและจดจำเป็นอย่างมาก จนทำให้การแสวงหาของป่าได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต

แม้ว่าปัจจุบันมีกระแสเรียกร้องให้อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการร่วมรณรงค์จากหน่วยงานหลายฝ่ายให้ตระหนักถึงคุณค่าของป่าไม้ แต่ก็ป่าไม้มีใช้หรือที่ทำให้พวกเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แม้ว่าบางครั้งบางคราวอาจมีการกระทบกระทั่งกับทรัพยากรธรรมชาติบ้าง หากแต่การมีจิตสำนึกที่ดีเพียงพอต่อการเข้าไปหาของป่าและนำมาใช้ประกอบอาหารเพื่อประทังชีวิตเท่านั้น เราน่าที่จะน้อมเคารพคนเหล่านั้นที่ได้สานต่อภูมิปัญญาในการทำกินของบรรพบุรุษเอาไว้

จักรพงษ์ คำบุญเรือง
jakrapong@chiangmainews.co.th